

ပျားဒီးလဲတံအလံာ်နဲာ်ကျဲလၢ ကပၤယၢာ် ဂံၢ်သဟီၣ် ဇီးထံတဖၣ်

တလိာ်လၢ နကဘၣ်မ့ၢ်ဟံၣ်ကစၢ်တဂၤဒ်သိးကကဲဘျးကဲဖျိာ်လၢ တံပၤယၢာ်ဂံၢ်သဟီၣ်ဇီး ထံတံဖဲတံမၤအပူၤန့ၣ်ဘၣ်. ပျားဒီးစၢ်ထွဲလ် ယၣ်ခဲလၢာ်အကျါ သၢပူၤတပူၤယၣ်ယၣ်န့ၣ် အိၣ်ဝဲဒၣ် လၢဟံၣ်လၢ ဘၣ်ဒီးလဲဝဲဒၣ်အပူၤ, ဇီးဒဲတံအိၣ်ဇီး တံပၤပနီၣ် အါမံၤလၢ တံတဘၣ် ဆီတလဲတံ လၢဟံၣ်ဒီးလဲတဖၣ် အသိး, မ့ၢ်အဂံၢ်သဟီၣ်ဘၣ်တဖၣ် ဇီး နမူဒိၣ်ထံဒၢဖးဒိၣ်တဖၣ် မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ် ဒဲာ်လဲာ်န့ၣ် ကျဲအိၣ်ဝဲဒၣ် အါဘိလၢ တံကမၤစၢ်လီၤ တံလၢာ်ဘျုး လၢာ်စၢ်တဖၣ်ဇီး နတံမၤဘၣ်ဒိ ခိၣ်ယၢၤဝးတရံးတဖၣ် အဂီၢ်န့ၣ် လီၤ. နီၢ်နီၢ်န့ၣ်, ကျဲလၢ အတူၤလီၤတီၤလီၤ အိၣ်ဝဲတနီၤလၢ နကကတီၤယၢာ် ဂံၢ်သဟီၣ်ဇီး ထံတဖၣ် န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲဒၣ် တံသးစၢ်ဆၢလၢ တံကမၤတံဆီတလဲဆံးကီာ်ဖိတဖၣ်လၢ နတံအိၣ်မူ အလုာ်အလၢ တနံၤဘၣ် တနံၤအပူၤ လၢတအိၣ်ဇီး တံလၢာ်ဘျုးလၢာ်စၢ်နီၤတမံၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

နမ့ၢ်ဒီးလဲဟံၣ်လၢတံကတီၢ်ပုၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ လၢတံကတီၢ်ယံာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တံအိၣ်မါမံၤလၢနမၤအီၤသ့ယီၤဖိဇီးအ ပျားဒီးတဖၣ်ဒ်သိးနကမၤစၢ်လီၤ တံစုးကါဂံၢ်သဟီၣ်ဇီးထံအဂီၢ်, ဇီးကကတီၤယၢာ် တံ လၢာ်ဘျုး လၢာ်စၢ်နီၤတနံၤအဂီၢ် လၢဒီလုၢ်လၢအကယၤ, ဇီး နတလိာ်မၤစၢ်လီၤနတံ အိၣ်ဘျီၣ်အိၣ်ညီဇီး နတံအိၣ်မူ အလုာ်အလၢအကလုာ်က လုာ်လၢန့ၣ်ဘၣ်.

တံဟ့ၣ်ကူၣ် တဖၣ် လၢ တံကကတီၤယၢာ်တံဂံၢ်သဟီၣ်

တံစုးကါဂံၢ်သဟီၣ်ဘၣ်ဘျီးဘၣ်ဒါ (ဘၣ် တဘျီတျီ တံကီးအီၤလၢ တံစုးကါတံဂံၢ်သဟီၣ် သ့လုၢ်တုၤလုၢ်တီၤ) န့ၣ် ဘၣ်ယး တံစုးကါစၢ်လီၤ ဂံၢ်သဟီၣ်ဒ်သိးကဇီးန့ၣ်ဘၣ် တံဖဲတံမၤ, တံမုာ်တံလၢဇီး တံဘိၣ်တံညီလၢ အပတီၢ်တတီၤယီ အဂီၢ်လီၤ. မၤကွၢ်တံမၤလဲသ့သးပတီၢ် တဖၣ်အံၤလၢ ကမၤစၢ်လီၤ တံဂံၢ် သဟီၣ်လၢတံစုးကါအီၤလၢဟံၣ်လၢယီၤပူၤဇီးတံလၢာ်ဘျုး လၢာ်စၢ်အဂီၢ်တဖၣ်တက့ၢ်.

- ✓ **ယုထၢတံပိးတံလီၤလၢ အဟ့ၣ်ဂံၢ်သဟီၣ် လုၢ်တုၤလုၢ်တီၤ တဖၣ်တက့ၢ်.** ဟံၣ်ယီၤအပိးအလီတဖၣ် စုးကါ တံဂံၢ်သဟီၣ်လၢဟံၣ်ပူၤတုၤ 30 မျးကယၤ, အယီ တံပိးတံလီၤလၢ နယုထၢအီၤတကလုာ်ဇီး ကျဲလၢနစုးကါအီၤတဖၣ်န့ၣ် ကဒုးအိၣ်ထီၣ် တံလီၤဆီ အါမးလၢ နတံစုးကါ ဂံၢ်သဟီၣ်တဖၣ်အပူၤဇီး တံလၢာ်ဘျုးလၢာ်စၢ် လံာ်က့ၢ်ဘုၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်ပျားဒီးတံပိးတံလီၤအသီန့ၣ်, ဆၢတံပျားဒီးတံပိးတံလီၤ လၢ အစုးကါတံဂံၢ်သဟီၣ်သ့ လုၢ်တုၤလုၢ်တီၤ တဖၣ်တက့ၢ်. ယုကွၢ် တံပၤဖျါဂံၢ်သဟီၣ်ပတီၢ်အလံာ်ဘၣ် ဖိ (Energy Rating Label) လၢကဆၢတံလၢ မ့ၢ်တံပိးတံလီၤတခါအံၤ အစုးကါဂံၢ်သဟီၣ်န့ၣ် လုၢ်တုၤလုၢ်တီၤ ထဲလဲာ်- ဆၣ်အဂီၢ်တဖၣ်မ့ၢ်အိၣ်အါ နကကတီၤဘၣ် ဂံၢ်သဟီၣ်ဇီးကျိၣ်စုးအါအါလီၤ.
- ✓ **တံပၤယၢာ်တံကီာ်တံခုၣ်** တံစုးကါ ဂံၢ်သဟီၣ်လၢ ဟံၣ်ယီၤပူၤ 40 မျးကယၤန့ၣ် မ့ၢ်ဝဲဒၣ် လၢ တံမၤကလၢဇီးတံမၤခုၣ်ဟံၣ်ယီ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဝဲတံဂီၢ်ခါန့ၣ်, နဟံာ်တံမၤကလၢ ဟံၣ် အတံကီာ်တံခုၣ် လၢ18-20 ဒံာ်ကရံၣ် စဲလံာ်ယး သ့လီၤ. ဝဲတံကီာ်ခါ အဆၢကတီၢ်န့ၣ်, ဂုာ်ကျဲးစးမၤခုၣ်ဒးလၢ တံကီာ်တံခုၣ် ထဲ 25-27 ဒံာ်ကရံၣ်စဲလံာ်ယးန့ၣ် တက့ၢ်. တံပၤပနီၣ်တံကီာ်

- Arabic
- Bosnian
- Chinese Simplified
- Chinese Traditional
- Croatian
- Dari
- Dinka
- English
- Farsi
- Filipino
- Greek
- Hindi
- Indonesian
- Italian
- Karen
- Khmer
- Kirundi
- Korean
- Kurmanji
- Macedonian
- Malay
- Punjabi
- Russian
- Serbian
- Shona
- Sinhala
- Somali
- Spanish
- Sudanese Arabic
- Swahili
- Thai
- Turkish
- Vietnamese

တၢ်ခၢ်အပတၢ်မ့ၢ် အါထီၣ်(မ့တမ့ၢ် ၅၀၀) ထဲၣ်ၣ်ကရံၣ်ဖိ န့ၣ်ဒီး, တၢ်အံၤကမၤစၢၤလီၤတၢ်စူးကါ တၢ်ဂံၢ်သဟီၣ်လၢ ကမၤကလၢထီၣ် မ့တမ့ၢ် မၤခၢ်နဟံၣ်အဂီၢ် သ့ၣ်5-10 မျးကယၤ န့ၣ်လီၤ. ဝဲနအိၣ်ထီၣ်ကလံၤခၢ်ဒၢ မ့တမ့ၢ် ဝဲမၤကီၢ်ဟံၣ်အကတီၢ်န့ၣ်, ကးတံၢ်ဒၢးတဖၣ် လၢနတစူးကါအိၣ်တဖၣ် ခိဖျါလၢတၢ်ကးတံၢ် ဝဲတြီလၢ တၢ်အိၣ်ပူၤတဖၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.

- ✓ **ကးတံၢ်တၢ်ပူၤလီၤဟီၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်တဲၤဖးတဖၣ်တက့ၢ်.** ခိဖျါ နအိၣ်လၢဟံၣ်လၢအဒိသဒၢကလံၤခၢ်အက့ၢ် ဒီးပတုၣ်ကလံၤကီၢ် မ့တမ့ၢ် ကလံၤခၢ် ဒ်သိးအသု တဟးထီၣ်ဖျါလၢတၢ်ပူၤလီၤဟီၣ်ဒီးတၢ်တဲၤဖးတဖၣ် တဂ့ၢ်အဂီၢ်အယိ, နမၤစၢၤလီၤတၢ်ဂံၢ်သဟီၣ် အပူၤတဖၣ် ကန့ၢ် 25 မျးကယၤန့ၣ်လီၤ. စူးကါက့ၢ် တၢ်ကံးညၣ်ဒၢဖိလၢ အိၣ်ပွဲၤဒီးမဲးလၢ က တြီဆၢ ကလံၤခၢ်လၢ အဟဲအူခိဖျါ တၢ်အက့ၢ် (လၢအလီၤကံး ဒ် “ဂီၢ်” ဖးထီၣ်အသိး) လၢကပဒုၣ် ကလံၤဟးထီၣ်လၢ ဝဲတြီတဖၣ်အဖိလၢ ဒီးစူးကါ တၢ်မၤတံၢ်ဘံး မူခိၣ် ကလံၤသိၣ်ဂီၤလၢ နကမၤတံၢ်ဘံး ဝဲတြီဖိ, ဖုၤတဖၣ်, သ့ၣ်ကူၤကျိၣ်လၢ ဒၢးခိၣ်ထံးတဖၣ်, မဲၣ်ထံကလၢ ဟံၣ်ခိၣ်တဖၣ်ဒီး ဟံၣ်ခိၣ်အနၢၣ်ထံးအက့ၢ် ကဆူး တဖၣ်အဂီၢ် တက့ၢ်. သံကွၢ်နဟံၣ်ကစၢ်တချူးလၢနကကျးတၢ်မၤတံၢ်ဘံး တၢ်ကီၢ်တၢ်ခၢ်တဖၣ် လၢဟံၣ်ဒၢးတၢ်လီၤတပူၤလၢလၢတက့ၢ်.
- ✓ **မၤဂ့ၢ်ထီၣ်ဝဲတြီဖိတဖၣ်တက့ၢ်.** ဒိသဒၢ တၢ်ကီၢ် ဒ်သိးအသုတလီၤမၤကွၢ် ခိဖျါ ယၣ်ဘျး သဒၢလၢ အကလၢတဖၣ်ဒီး ဝဲတြီအတၢ်နဲတဖၣ် လၢ ကဒိသဒၢ ကလံၤခၢ်လၢ အအိၣ်ဘျးဒီး ဝဲတြီဖိတဖၣ်တက့ၢ်. နအိၣ်ထီၣ် ယၣ်ဘျးသဒၢ သ့ဖဲတၢ်ဂီၢ်ခါလၢကပျဲဟ့ၣ် မုၢ်ဆဲးန့ၣ်လီၤ ဝဲမုၢ်ထူၣ် ခါ ဒီး ကးတံၢ်အိၣ်တချူးလၢမုၢ်ခဲးလီၤ အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢကျဲတဘီယီၤန့ၣ်, ဝဲတၢ်ကီၢ်အါကတၢ်ဝဲတၢ်ကီၢ်ခါန့ၣ်ကးတံၢ် ကွၢ်နယၣ်ဘျး သဒၢန့ၣ်တက့ၢ်.
- ✓ **တၢ် ယုထၢ နီၣ်ဝံၢ်ကသုၣ်လၢကလံၤခၢ်ဒၢအလီၢ်** နီၣ်ဝံၢ်ကသုၣ်လၢကလံၤခၢ်ဒၢအလီၢ် တဒိလၢဒါအစဲးနီၣ်ဝံၢ်ကသုၣ်ဒီး နီၣ်ဝံၢ်ကသုၣ်ထီၣ် အတၢ်လၢာ်ဘျးလၢကစၢ်လၢ တန့ၣ်ရံၣ်န့ၣ် အိၣ်ဒၣ်ထဲ စ့ တစဲး(ထံ) (cent) ဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ် က်မၤကီၢ်ထီၣ် ကလံၤစၢၤလီၤန့ၣ် ကလံၤခၢ်ဒၢန့ၣ်လီၤ. နီၣ်ဝံၢ်ကသုၣ် မၤစၢၤ ဒုးလဲၤတရံးဝုၤတရံးဝီၤကလံၤဒီး မၤဂ့ၢ်ထီၣ် ကလံၤခၢ်အက့ၢ်အကျဲ တကးဒ်ဘၣ်ဒုးတရံးဝုၤတရံးဝီၤ ကလံၤကီၢ်ဒီးမၤဂ့ၢ်ထီၣ် ဝဲမၤကီၢ်ဟံၣ် အတၢ်တုၤလီၤတီၤလီၤဝဲ တၢ်ဂီၢ်ခါစ့ကီးန့ၣ်လီၤ.
- ✓ **တၢ်ဆိတလဲကွၢ် ဆူမ့ၢ်အူတၢ်ကပီၤလၢ အစူးကါတၢ်ဂံၢ်သဟီၣ်လုၤတုၤလုၤတီၤ** ဟံၣ်အတၢ်စူးကါတၢ်ဂံၢ်သဟီၣ် 7 မျးကယၤန့ၣ် ဘၣ်တၢ်စူးကါ လၢမ့ၢ်အူကပီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ခိဖျါတၢ်ဆိတလဲကွၢ်မ့ၢ်အူလၢ အစူးကါ ဂံၢ်သဟီၣ်သ့ လုၤတုၤလုၤတီၤဒီး နစူးကါ တၢ်ကပီၤသ့သ့ဘၣ်ဘၣ် အယိ နမၤစၢၤလီၤ တၢ်လၢာ်ဘျးလၢကစၢ်လၢ မ့ၢ်အူတၢ်ကပီၤ အဂီၢ်သ့လီၤ. တၢ်လဲကွၢ်မ့ၢ် အူဒၢလၢအလီၢ်လံၤတဖၣ်ဆူ (compact fluorescent lamps - CFLs) မ့တမ့ၢ် (light emitting diodes - LEDs) န့ၣ် မ့ၢ်ကျဲလၢ အလုၤတုၤလုၤတီၤလၢ တၢ်ကကတီၢ်ယၢာ် ဂံၢ်သဟီၣ်အပူၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. CFLs စူးကါတၢ်ဂံၢ်သဟီၣ် 20 မျးကယၤလၢ မ့ၢ်ဒၢလီၢ်လံၤစူး ကါဝဲဒၣ် ဒီးအိၣ်ယံၣ် အါန့ၢ်မ့ၢ်အူဒၢလီၢ်လံၤ 4 ဒီး 10 စးန့ၣ်လီၤ.
- ✓ **မ့ၢ်အူလၢအအိၣ်ထီၣ်ဒၣ်အတၢ်** တၢ်ပိးတၢ်လီၤတဖၣ်ဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤအါမံၤ, ဒ်အမုၢ်လီၤတဲစိအ တၢ်သ့လီၤဂီၢ်ဒၢတဖၣ်, တၢ်ပၤယၢာ်အစဲးဖိကဟၣ် အနီၣ်ဂံၢ်, လီၤအပၣ်ကွၢ်ဒၢ, ဒီးလီၤလုၤဒၢတဖၣ်န့ၣ် နတအိၣ်ထီၣ်အိၣ်အခါ ဒၣ်လဲၣ်န့ၣ်စူးကါပံးန့ၢ်တၢ်ဂံၢ်သဟီၣ်လီၤ. တၢ်ဂံၢ်သဟီၣ်လၢအအိၣ် ထီၣ်ယၢာ်အသးန့ၣ် စူးကါလီၤသဟီၣ်လၢ နစူးကါအိၣ်လၢဟံၣ်ပူၤ 10 မျးကယၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ထုးကွၢ်တၢ်ပိးတၢ်လီၤဒီးလီၤမ့ၢ်အူတၢ်ဖိတၢ်လံၤ တဖၣ်လၢ ဟံၣ်န့ၣ်လီၤဝဲ တၢ် စူးကါအိၣ်လံၤန့ၣ် ကမၤစၢၤလီၤတၢ်စူးကါတၢ်ဂံၢ် သဟီၣ် ဒီးအတၢ်လၢာ်ဘျးလၢကစၢ်လၢအပူၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်အိၣ်ဒီးမ့ၢ်အူလၢ အအိၣ်ထီၣ်ဒၣ်အတၢ် မ့တမ့ၢ် နၣ်ရံၣ် မ့ၢ်ဖျါထီၣ်အသးန့ၣ်ဒီးတၢ်အံၤစူးကါလီၤသဟီၣ်ဒ်န့ၣ်လီၤ.
- ✓ **တၢ်ခၢ်ဒၢတဖၣ် ဒီးတၢ်မၤခၢ်တၢ်တဖၣ်.** တၢ်ကီၢ်တၢ်ခၢ်လၢအဂ့ၢ်ကတၢ်လၢနတၢ်ခၢ်ဒၢအဂီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ် 3 တုၤလၢ 5 ဒ်ကရံၣ် ဝဲစံယၢာ် အဘၣ်စၢၤ- မ့တမ့ၢ် တၢ်ကီၢ်တၢ်ခၢ်လၢနတၢ်မၤခၢ်တၢ်ဒၢအဂီၢ်န့ၣ်ကဘၣ် အိၣ်ဝဲဒၣ် -15 တုၤလၢ -18 ဒ်ကရံၣ် အဘၣ် စၢၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤစၢၤလီၤတဒ်ကရံၣ်လၢအဂီၢ် တၢ်ဂံၢ်သဟီၣ်လီၤ အါထီၣ် 5 မျးကယၤစ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. မၤဂ့ၢ်ထီၣ်နတၢ်ခၢ်ဒၢ မ့တမ့ၢ် နတၢ်မၤခၢ်တၢ် အဒၢအတၢ်မၤ တၢ်သ့လုၤတုၤလုၤတီၤခိဖျါလၢတၢ်ထုးကွၢ်ထံခၢ်ကိၣ်လီၤလၢ အကဲထီၣ်သးလၢအပူၤတဖၣ် ကိးတီၤဒီးဒီးပျဲတၢ်ပူၤလီၤဖျါတဖၣ် အိၣ်ယံၣ်ဒီးတၢ်အခိၣ်ယၢာ်တဖၣ်လၢကလံၤကအူန့ၣ်လီၤသ့အဂီၢ် 5-8 ဝဲတံၢ်မံထၢၣ်တက့ၢ် နမ့ၢ်အိၣ် ဒ်ဒီးတၢ်ခၢ်ဒၢလၢတၢ်မၤမ့ၢ်မၤခၢ်သး အဂီၢ်န့ၣ်, အိးထီၣ် အိၣ်ဝဲဒၣ်လၢနလီၣ်ဘၣ်အိၣ်အကတီၢ် န့ၣ်တက့ၢ်.
- ✓ **တၢ်ဆူၣ်ဆူကူဆူကၢဒီးတၢ်မၤယုအိၣ်.** ဝဲနဆူၣ်တၢ်လၢဝဲဆူၣ်တၢ်အကတီၢ်န့ၣ်, ကတီၢ်ယၢာ် တၢ်ဂံၢ်သဟီၣ်ဒီးထံတဖၣ် ခိဖျါလၢတၢ်စူးကါထံခၢ်, ဒီးအတၢ်တရံးသးလၢ အပုၣ်ကတၢ်ဖဲအသ့, သးကျဲ ထံတဖၣ်အပတၢ်လၢအကြး လီၤသးဒီး တၢ်ကံးညၣ်တဖၣ် အနီၣ်ဂံၢ်ဒီးအိၣ်ခိးဆူကူ ဆူကၢ တဖၣ်လၢ ကဆူၣ်ဝဲန့ၣ် ကအိၣ်ဝဲအါတုၤလၢကဆူၣ်တၢ်တဘျီအ ဂီၢ်တက့ၢ်. လီၤယုဆူကူဆူကၢတဖၣ်လၢတၢ်ကီၢ်လၢတၢ်စူးကါဝဲမၤ ယုတၢ်အလီၢ်တ က့ၢ် - တလၢာ်စ့ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကတီၤယၢ်ထံအကျဲတဖၣ်.

တၢ်စူးကါထံသ့လၢတၢ်လၢတၢ်တီၤန့ၣ်မၤစၢၤနၤလၢ ထံကိးလီၤစီၤဒီး ဒီးအပူၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကျဲအိၣ် အါဘိၤလၢကစူးကါထံသ့သ့ဘၣ်ဘၣ်လၢဟံၣ်ပူၤ ဃီပူၤ ဒီးလၢဖိကရၢၢ်တဖၣ်လၢကတီၤယၢ်ထံလၢပတၢ်အိၣ်မူခါဆူ ညါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

- ✓ **ဆၢတံၢ်ထံအတၢ်ပိးတၢ်လီၤတဖၣ်လၢ အစူးကါထံ သ့လၢတၢ်လၢတၢ်တီၤဒီး အကြးအဘၣ်တဖၣ်တက့ၢ်.** ဖဲန့ၣ်ပူၤတၢ်ပိးတၢ်လီၤ အသိမ့တမ့ၢ် ပိးလီၤဘိၤတၢ်အသိတဖၣ် ကတီၢ်န့ၣ်, ဆိကမိၣ်ထီၣ်တၢ်ပိးတၢ်လီၤလၢ အစူးကါ ထံသ့ လၢတၢ်လၢတၢ်တီၤ တဖၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. ကွၢ်ယု_ တၢ်သ့စူးကါထံလၢတၢ်လၢတၢ်တီၤအလံာ် ဟံၣ်ဖျါတဖၣ် ဒီးအတၢ်ဟံၣ်နီၣ် (WELS) အပတီၢ်တက့ၢ်.
- ✓ **တၢ်စူးကါထံပိးနိးတဖၣ် လၢတၢ်လၢတၢ်တီၤ.** ထံပိးနိး လၢ တဖဲကိး လီၤစီၤဒၣ် တလီၤစီၤန့ၣ် မၤလၢၣ် ကွၢ်ထံၣ်12,000 လံးထၢၣ်ကလိကလီၤ လၢတနံၣ် အတီၢ်ပူၤ န့ၣ်လီၤ. ကတီၤယၢ်ထံခိဖျါလၢ တၢ်ဘိၤထံပိးနိးတဖၣ်လၢအလီၤခဲလၢၣ် တသ့ဖဲအသ့လၢအချ့ကတၢ်တက့ၢ်. နမၤစၢၤလီၤန တၢ်စူးကါထံသ့ခိဖျါလၢတၢ်ထီၣ်ထံ ဖဲဖိးထီၣ်ထံ (aerators) တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲဖိးထီၣ်ထံ (aerators) ဟံၣ်နီၣ် တၢ်ပျဲလီၤထံလၢ ကယုၤလီၤဒီး တၢ်ထၢန့ၣ်လီၤအါသ့လၢ ထံပိးနိးအချ့ မ့တမ့ၢ် အပူၤန့ၣ်လီၤ. နကဘၣ်သံကွၢ်ဟံၣ်ကစၢ်တချ့လၢ နကမၤတၢ်အံၤဆူညါအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ.
- ✓ **တၢ်ထၢန့ၣ်လီၤ တၢ်လှၢထံခိၣ် (showerhead)** လၢ အစူးကါထံ လၢတၢ်လၢတၢ်တီၤတဖၣ်. နမ့ၢ်အိၣ်ဒီး တၢ်လှၢထံခိၣ် လၢအလီၤလံာ်န့ၣ်, ယုနဟံၣ် ကစၢ်လၢ ကထီထီၣ်ဟ့ၣ်နၤ အသိတခါလၢ အစူးကါထံထဲ သၢပူၤတပူၤဒီးက ကတီၤယၢ်စ့န့ၣ် 200 ဒီလၢတၢ် တနံၣ်အဂီၢ် စ့ၣ်စ့ၣ် လၢအလီၤလံာ်တဖၣ်အလီၤန့ၣ်တက့ၢ်.
- ✓ **တၢ်ဟးလီၤလၢအထူးလီၤထံဒီးသ့စီကွၢ်တၢ်.** နမ့ၢ်စူးကါ တၢ်ဟးလီၤလၢအထူးလီၤထံဒီးသ့စီကွၢ်တၢ်န့ၣ်, ယုထၢလၢအလူလီၤထံထဲ တတံၢ်ဖဲအကြးတက့ၢ်. နဟံၣ်ကစၢ်မ့ၢ်လဲလိာ်ကွၢ်န့ၣ်နၤ တၢ်ဟးလီၤလၢ အထူးလီၤထံဒီးသ့စီကွၢ်တၢ်န့ၣ်, ဟ့ၣ်ကူၣ်အါလၢ တၢ်ဟးလီၤလၢအစူးကါထံလၢ တၢ်လၢတၢ်တီၤတဖၣ် ဒ်အကကတီၤယၢ်ထံလၢပတၢ်တဖၣ်စ့ၣ်စ့ၣ်လၢတနံၣ်အဂီၢ် 51 လံးထၢၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤနယုထၢ မ့ၢ်တသ့ဘၣ်န့ၣ်, ပူၤတၢ်ပိးတၢ်လီၤလၢအမၤပဲၤ ထံအလီၤ မ့တမ့ၢ် စူးကါပလးစတုးထံပလီၤထံ ထံအိၣ်ပွဲၤလၢ အပူၤဒီး ထၢန့ၣ်လီၤအါဆူ တၢ်ဟးလီၤအထံဒၢ အပူၤလၢ ကမၤစၢၤလီၤ အတၢ်တူၢ်လိာ်ထံန့ၣ်အဂီၢ်တက့ၢ်.
- ✓ **မၤစၢၤလီၤတၢ်စူးကါထံလၢဖိကရၢၢ်ပူၤ.** နိၣ်ပျီလၢဟ့ၣ်လၢအညိၣ်န့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် စူးကါထံလၢ ဖိကရၢၢ်အဂီၢ်တူၤ 90 မျးကယၤန့ၣ်လီၤ. နမၤစၢၤ လီၤတၢ်အံၤသ့ခိဖျါလၢ တၢ်ဟံၣ်နီၣ်ယၢ် နဖဲကူးနိၣ်တဖၣ် လၢအထီအိၣ် 4 ဖဲထံၣ်မံထၢၣ် မ့တမ့ၢ် ထီၣ်န့ၣ်တၢ်အံၤတဖၣ် န့ၣ်လီၤ. နမၤစၢၤလီၤ နတၢ်စူးကါထံလၢဖိကရၢၢ်အဂီၢ်သ့ခိဖျါ လၢ မၤဂ့ၤထီၣ်နတၢ်စူးကါထံအကျဲတဖၣ် ဒီးစူးကါထံအပိးအလီၤလၢအလၢတၢ်လၢတၢ်တီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤဒီးလဲလီၤဟံၣ်အတၢ်အိၣ်ယၢၤတဖၣ်

တၢ်ကတီၤသကိးတၢ်ဒီး နဟံၣ်ကစၢ် မ့တမ့ၢ် ပုၤခၢၣ်စးလၢဒီးလဲလီၤတၢ်

နကလိၣ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ခွဲး (ဒီးကျိၣ်စ့) လၢနဟံၣ်ကစၢ် အအိၣ်လၢ နကဘိၣ်ဂ့ၤထီၣ်တၢ်, ကွၢ်ထွဲဘိၣ်ဘၣ် မ့တမ့ၢ် တၢ်သမံသမိးမၤဂ့ၤတၢ်တဖၣ်, လၢအပၣ်ယုၣ်ဒီး တၢ်ဘိၣ်ဂ့ၤထီၣ်တၢ်ခဲလၢၣ်န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်စဲၣ်ဒီးဟံၣ်ကစၢ်ခဲလၢၣ်အိၣ်ဒီးအတၢ်သိၣ်တၢ်သီသဲစးလၢ အလီၤဆီလၢ ပုၤဒီးလဲလီၤဟံၣ် တဖၣ် အဂီၢ်, အယိ အရူဒိၣ်လၢ တၢ်ကမၤတၢ်ယုသ့ၣ်ညါတၢ်ဒီးယုတၢ်ပျဲခွဲး တချ့တၢ်ကမၤ တၢ်ဆီတလဲတမံမံလၢ တၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်တဖၣ် အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၤတနီၤလၢ တၢ်ကဟံၣ်သ့ၣ်ပၣ်သး ဖဲနကတီၤတၢ်ဒီး ဟံၣ်ကစၢ် မ့တမ့ၢ် ပုၤခၢၣ်စးလၢ အဒီးလဲအိၣ်ဟံၣ်တဖၣ်လၢ ကယုထီၣ် တၢ်မၤလဲၤထီၣ် လဲၤထီ တၢ်န့ၣ်ပၣ်ယုၣ်ဒီး-

- ✓ **တၢ်မၤစၢၤလီၤန့ၣ်စ့ဒီးတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤ** ပဒိၣ်အိၣ်ဒီးပဒိၣ်အတၢ်မၤစၢၤလီၤန့ၣ်စ့ဒီးတၢ်မၤစၢၤတဖၣ်ဆူ ဟံၣ်ကစၢ်လၢ အကမၤဂ့ၤထီၣ်အဟံၣ် အယိ လၢ ကတီၢ်ထီ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ကမၤစၢၤနတၢ်ပတံထီၣ်အဂီၢ် နမၤန့ၣ် နဟံၣ်ကစၢ်တၢ်သမံသမိးဒီးယုကွၢ် တၢ်မၤစၢၤလီၤ_ န့ၣ်စ့ဒီးတၢ်ဆီၣ်ထွဲ မၤစၢၤအကူၣ် လၢနကကွၢ်တၢ်လၢ အဘၣ်လိာ်ဒီးနတၢ်အိၣ်သးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ✓ **တၢ်မၤစၢၤလီၤခိၣ်သ့တဖၣ်.** တၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်, တၢ်ဘိၣ်ဂ့ၤထီၣ်, ဒီးတၢ်ကွၢ်ထွဲတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်တဖၣ်န့ၣ်, မၤစၢၤလီၤန့ၣ်ခိၣ်သ့န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် နကအဲၣ်ဒီးကွၢ်အိးစကြၢ်လံယုၣ် ခိၣ်သ့အဝဲဒၢဒီး တၢ်န့ၣ်ကျဲလၢပုၤဒီးလဲအိၣ်ဟံၣ်တဖၣ်အဂီၢ် လၢကထံၣ်ဝဲမ့ၢ်တၢ်အကလုာ်မ နုၤတဖၣ်ဘၣ်ထွဲဒီး နဟံၣ်ဖိယိဖိဒီးနကဟ့ၣ်ယီၤဘၣ်နဟံၣ်ကစၢ်လၢ တၢ်ကစီၣ်လၢ အဂ့ၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ✓ **တၢ်ဘျုးလီၤစုအတၢ်န့ၣ်ဘျုးတဖၣ်.** ခိဖျါတၢ်ဘျုးလီၤစုလၢတၢ်ဘိၣ်ဂ့ၤထီၣ်တၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်လၢ ကမၤစၢၤတၢ်စူးကါ ဂံၢ်သဟီၣ်ဒီးထံလၢဟံၣ် ဃီအပူၤ အဂီၢ်အယိ, နဟံၣ်ကစၢ်မၤအါထီၣ်ဝဲ အတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ် အလုာ်အပူၤ, ထုးန့ၣ်ပူၤလၢအကပူၤတၢ်ဒီး ဒီးလဲတၢ်လၢခါဆူညါတဖၣ် အသးသ့ ဝဲလီၤ.

မလီတံလံ၊ နကကွဲးယုထီၣ်တံဟ့ၣ်ခွဲးဆူ နဟံၣ်ကစံ မ့တမ့ၢ် ပှၤဒီးလဲဟံၣ်အခါၣ်စးအအိၣ်တက့ၢ်. ဂ့ၤလၢနကဟံၣ်စၢၤ တံကွဲးနီၣ် လၢတံပတံ ထီၣ်တံကိးမံၤဒဲး အဂီၢ်ယုၣ်ဒီး တံအါၣ်လီၤတမံၤဂ့ၤတမံၤဂ့ၤ လၢနမၤန့ၢ်လၢ နဟံၣ်ကစံ မ့တမ့ၢ် ခါၣ်စးလၢ ကမၤတံဆိတလဲ မ့တမ့ၢ် တံမၤလဲၤ ထီၣ်လဲၤထီတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

နအံၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါဒီးကတီၤအါထီၣ်တံမါ.

တံဟ့ၣ်ကူၣ်လၢတံကမၤအီၤဘၣ်ထွဲ လီၤဂံၢ်သဟီၣ်, တံတယုၣ်, ထံဇိးနီၣ်ဒီးတံလဲၤတံက့ၤ အတံဘၣ်ဘျိး ဘၣ်ဒါတဖၣ်န့ၣ်တံထံၣ် အီၤသ့ၣ်လၢ အဲကလံးကျိၣ်ဖဲ www.energy.gov.au အပှၤယဲၤသန့လီၤ.

တံဂ့ၢ်တံကျိၣ်လၢ ပှၤဒီးလဲတံတဖၣ်ဒီး ဟံၣ်ကစံလၢ အအိၣ်လၢ ကီၢ်ဖဲၣ်ဒီးလီၤကတီၤကိးတံၤဒဲး

တံကတီၤဂ့ၢ်လီၤတံ

ထံဖိကစံကီၢ် (Commonwealth) တအုၣ်ကီၢ်သးလၢ လံာ်တီလံာ်မိလၢ ဘၣ်တံကွဲးကျိၣ်ထံကီၢ်တဖၣ်အဖီခိၣ်ဒီး တဟံၣ်ဖျါထီၣ်အတံထံၣ်လၢ အမ့ၢ်တံမ့ၢ်တံတီ မ့တမ့ၢ် မ့ၢ်တံဂ့ၢ်တံကျိၣ်လၢ တံထၢန့ၣ်လီၤအီၤဖဲ လံာ်တီလံာ်မိ အခိၣ်ထံး မ့တမ့ၢ် လံာ်တီလံာ်မိလၢတံကွဲးကျိၣ်ထံအီၤတဘျီ အံၤ အပူၤဘၣ်. ထံဖိကစံကီၢ် (Commonwealth) တအုၣ်ကီၢ်အသးလၢ အတံဘၣ်ထွဲဒီးတံကွဲးကျိၣ်ထံတခါအံၤ, လၢအပၣ်ယုၣ်ဒီး တံဘၣ် ဘျိး ဘၣ်ဒါအိၣ်လၢ တံကွဲးကျိၣ်ထံအပူၤထဲလဲၣ် န့ၣ်ဘၣ်. ထံဖိကစံကီၢ် (Commonwealth) ဒီးအပူၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ်, ပှၤမၤတံဖိတဖၣ် မ့တမ့ၢ် ပှၤခါၣ်စးတဖၣ် အမူအဒါတအိၣ်လၢ တံမၤဟးဂုၣ်ဟးဂီၤ, တံလီၤမ့ၢ်လီၤမၤလၢ တံဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးလီၤလီၤ မ့တမ့ၢ် တမ့ၢ်လီၤလီၤခီဖျိလၢ ဘၣ်တံစူးကါအီၤပှၤတဂၤဂၤ မ့တမ့ၢ် ခီဖျိတံဒီးသန့ထီၣ်သးလၢ တံကွဲးကျိၣ်ထံတခါအံၤအဖီခိၣ်, မ့တမ့ၢ် တခီ တံစူးကါ မ့တမ့ၢ် တံဒီးသန့သး တဖၣ်အံၤ ဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢ တံဂ့ၢ်တံကျိၣ် မ့တမ့ၢ် တံဟ့ၣ်ကူၣ်လၢ ဘၣ်တံဟ့ၣ်အီၤလၢ ကရၢခါၣ်စးအယိန့ၣ်ဘၣ်လီၤ.

This translation was funded as part of the Australian Government Multicultural Access and Equity policy.